

Ankara Üniversitesi

**Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama
Merkezi Dergisi**

OTAM

Sayı 31/Bahar 2012

**Journal of
The Center for Ottoman Studies,
Ankara University**

ANKARA - 2013

ANKARA ÜNİVERSİTESİ BASIMEVİ
İncitaşı Sokak No:10 06510 Beşevler / ANKARA Tel: 0 (312) 213 66 55
Basım Tarihi: 22/03/2013

İÇİNDEKİLER

MAKALELER

AY, RESUL

Bizans'tan Osmanlıya Anadolu'da Heterodoks İnanışlar: 'Öteki' Dindarlığın Ortak Doğası Üzerine (650–1600) 1

ÇAKIR, İBRAHİM ETEM

Osmanlı Toplumunda Eş ve Çocuk Sayısı, Statü, Servet: 1671-1678 Sofya Örneği.....41

DOBREVA, MARGARİTA

Pupils' Instruction at the Rüşdiyyes in the Region of the Danube Vilayet during the 60s and 70s of Nineteenth Century.....61

KILIÇ, ORHAN

Teşkilat ve İşleyiş Bakımından Doğu Hududundaki Osmanlı Kaleleri ve Mevâcib Defterleri.....87

KILIÇ, MUSA

Sicill-i Ahvâl Kayıtlarına Göre II. Abdülhamid Dönemi Osmanlı Bürokrasisinde Yahudi Memurlar.....129

ÖZTÜRK, YÜCEL

Timar-Thema Teriminin Ortaya Çıkması Bizans Uygulaması ve Osmanlı İle Mukayesesi.....157

REYHAN, CENK

Osmanlı Devleti'nde Siyasal İktidar ve Seyfiye Sınıfı: Vezir-i A'zâmlık Örneği.....209

YILMAZÇELİK, İBRAHİM

XIX. Yüzyılda Osmanlı Taşra Teşkilatının Önemli Merkezlerinden Birisi Olan Diyarbakır'da Bazı Görevlilerle İlgili Tespitler.....225

ÇEVİRİLER

KEÇİŞ, MURAT-ALİ MIYNAT

Laonikos Chalkokondyles ve Osmanlı Türklerinin Yükselişi 243

HABERLER

KURT, YILMAZ

Osmanlı Coğrafyası Kültürel Arşiv Mirasının Yönetimi ve Tapu Arşivlerinin Rolü Uluslararası Kongresi'nin Ardından259

CONTENTS

ARTICLES

AY, RESUL

Heterodox Beliefs in Anatolia from the Byzantine to the Ottomans: On the Common Nature of ‘the Other’ Piety (650-1600)..... 1

ÇAKIR, İBRAHİM ETEM

Number of Wife and Children, Status and Wealth in Ottoman Society: Case of Sofia in 1671-1678.....41

DOBREVA, MARGARİTA

On Dokuzuncu Yüzyılın 60’lı 70’li Yıllarında Tuna Vilayeti Bölgesindeki Rüştîyelerdeki Çocukların Eğitimi.....61

KILIÇ, ORHAN

The Ottoman Castles in Eastern Border of in Terms of Organization and Operation and Mevacib Defters.....87

KILIÇ, MUSA

According to Sicil-i Âhval Registers, Jewish Officials in the Ottoman Bureaucracy during the Period of Abdulhamid II.....129

ÖZTÜRK, YÜCEL

The Application and Comparison of the Organization “Timar-Thema” during the Byzantine and Ottoman Periods.....157

REYHAN, CENK

Political Power and the Class of Seyfiyye in Ottoman State: The Sample of Grand Vizier.....209

YILMAZÇELİK, İBRAHİM

Evaluations on Some Officials in Diyarbakir, One of the Important Centers of the Ottoman Provincial Organization in the XIXth Century.....225

TRANSLATIONS

KEÇİŞ, MURAT-ALİ MIYNAT

Laonikos Chalkokondyles and the rise of the Ottoman Turks 243

NEWS

KURT, YILMAZ

After the International Congress of “The Ottoman Geopolitics Management of Cultural Archive Heritage and Role of Land Registry Archives”259

Saygıdeğer OTAM Okurları,

OTAM 31. Sayı, OSMANLI TEŞKİLAT TARİHİ özel sayısı olarak birazcık gecikmeyle sizlere "MERHABA" diyor. Dergimizin basım telaşının hemen ardından bunları sizlere ulaştırmak çabamız başlayacak. Her sayıdan en az 220 adedini yurt içi ve yurt dışındaki adreslere ulaştırıyoruz. Dergimiz para ile satılmadığından dergimizi gönderdiğimiz kurumlardan kendi yayınlarını "OTAM Kütüphanesi" için göndermelerini bekliyoruz. Bize yayın değişimi kapsamında kitap ve dergi gönderen kişi ve kurumlara da teşekkürlerimizi sunuyoruz.

2013 yılında 3 ayrı sayı çıkararak aradaki eksik sayılarımızı telafi etmiş olacağız. 32. Sayı serbest sayı olarak çıkacak. 33. Sayı ise daha önceden duyurduğumuz gibi BALKAN SAVAŞLARI özel sayısı olacak. Her iki sayı için değerli makalelerinizi bekliyoruz.

Değerli OTAM Okurları, bildiğiniz gibi 2013 yılı UNESCO tarafından Piri Reis yılı olarak kabul edildi. Ünlü Türk Denizcisi Piri Reis'in ilk Dünya Haritasını yapmasının üzerinden tam 500 yıl geçti. UNESCO ve Ankara Üniversitesi işbirliği ile 12 Nisan 2013 tarihinde Uluslar arası Piri Reis Sempozyumu düzenlenecek. OTAM Müdürlüğü ve DTCF Coğrafya Bölüm Başkanlığı bu Sempozyumun sekreteryasını ve akademik danışmanlığını yürütecek. Sempozyuma yurt içinden ve yurt dışından bu alanda çalışması bulunan akademisyenler davet edilecekler. Sempozyumun başarılı geçmesini diliyoruz.

Bu sayıda birbirinden değerli 8 ayrı makale okuyacaksınız. İlk makalemiz Kırıkkale Üniversitesi Tarih Bölümü'nden Resul Ay tarafından kaleme alındı. Resul Ay, "Bizans'tan Osmanlıya Anadolu'da Heterodoks İnanışlar: 'Öteki' Dindarlığın Ortak Doğası Üzerine (650-1600)" başlıklı makalesinde Hıristiyanlık ve İslamiyetteki heterodoks inanışlar konusunda çok önemli karşılaştırmalar ve ilginç tespitler yapıyor.

Erzurum Atatürk Üniversitesi Tarih Bölümü'nden Sayın İbrahim Etem Çakır'ın "Osmanlı Toplumunda Eş ve Çocuk Sayısı, Statü, Servet: 1671-1678 Sofya Örneği" ciddi bir çalışma ürünü ve sanki bu konudaki tartışmalara son noktayı koymak için yazılmış gibi.

Sofya Balkan Araştırmaları Enstitüsü'nden değerli araştırmacı Margarita Dobrea tarafından kaleme alınan " Pupils' Instruction at the Rüşdiyyes in the Region of the Danube Vilayet during the 60s and 70s of Nineteenth Century" isimli makalenin Türkçe'ye kazandırılması gerektiğini düşünüyoruz.

Fırat Üniversitesi Tarih Bölümü Osmanlı Teşkilat Tarihi sayımıza en büyük desteği sağladı. Fırat Üniversitesi Tarih Bölümü'nden Sayın Orhan Kılıç

Osmanlı teşkilat tarihinin saygın bir ismi. Bu sayımız için yazdığı "Teşkilat ve İşleyiş Bakımından Doğu Hududundaki Osmanlı Kaleleri ve Mevâcib Defterleri" isimli makalesini ben zevkle okudum ve sizlerin de beğeneceğini ümit ediyorum.

Musa Kılıç, OTAM'ın bu sayısına "Sicill-i Ahvâl Kayıtlarına Göre II. Abdülhamid Dönemi Osmanlı Bürokrasisinde Yahudi Memurlar" isimli makalesi ile katıldı. Sayın Kılıç'ın uzmanlık alanına giren bu konu Osmanlı Tarihinin yeni ilgi alanlarından birisi.

Sakarya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nden Sayın Yücel Öztürk bildiğimiz kadarıyla OTAM yazı ailesine ilk defa katılıyor. Sayın Öztürk, "Timar –Thema Teriminin Ortaya Çıkması Bizans Uygulaması ve Osmanlı İle Mukayesesi" isimli makalesi ile merhum Fuad Köprülü'den sonra bu konuda yapılmış en kapsamlı değerlendirmeyi sizlere sunuyor.

Gazi Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nden Cenk Reyhan "Osmanlı Devleti'nde Siyasal İktidar ve Seyfiye Sınıfı: Vezir-i A'zamlık Örneği" makalesi ile Vezir-i a'zamlık makamına yükselen kişilerin ilmiyye, kalemîyye, seyfiye sınıflarından hangisine mensup olduklarını inceliyor ve bundan birçok önemli sonuçlara ulaşıyor.

Fırat Üniversitesi Tarih Bölümü'nden ve dergimiz hakemlerinden Sayın İbrahim Yılmazçelik, "XIX. Yüzyılda Osmanlı Taşra Teşkilatının Önemli Merkezlerinden Birisi Olan Diyarbakır'da Bazı Görevlilerle İlgili Tespitler" başlıklı makalesinde Osmanlı Yargı Sistemi üzerinde gerçekten ciddi tespitlerde bulunuyor ve bu konudaki bilgilerimizin sınırlarını genişletiyor.

Muğla Üniversitesi Tarih Bölümü'nün genç akademisyenlerinden Murat Keçiş alanında gelecek va'd eden bir isim. Sayın Keçiş bu sayımıza meslektaşları Ali MIYNAT ile birlikte bir makale çevirisiyle katılıyor: "Laonikos Chalkokondyles ve Osmanlı Türklerinin Yükselişi".

Bu sayımızın "Haber" köşesinde bir KONGRE tanıtımı var. "Osmanlı Coğrafyası Kültürel Arşiv Mirasının Yönetimi ve Tapu Arşivlerinin Rolü Uluslar arası Kongresi", 21- 23 Kasım 2012 tarihleri arasında İstanbul'da Grand Cevahir Hotel'de yapıldı. Bununla ilgili geniş kapsamlı bir haberi OTAM'ın son sayfalarında bulacaksınız.

OTAM'ın 31. Sayısını sizlere en az hata ile ulaştırabilmek ve OTAM'ın akademik saygınlığına bir nebze olsun katkıda bulunabilmek için elimizden gelen çabayı gösteriyoruz. Editör olarak yapmış olduğumuz bazı şekli düzeltmeler için kıymetli yazarlarımızın onayını almak istedik. Hakemlerimizin tüm dikkatine rağmen -özellikle yazım kuralları yönünden- eksikliklerimizin bulunduğunu gördük. Bu eksiklikleri Yazım Kurallarımıza yapacağımız ekler sayesinde en aza indirmeye ve böylece tashih aşamasındaki yükü hafifletmeye

çalışacağız. Bazı yazarlarımız A.g.e., A.g.m., şeklinde kısaltma yapmayı tercih ediyorlar. Aynı yazarın birden fazla eseri kullanıldığında bu şekildeki kısaltmalar okuyucuyu yoruyor. Kaynakçanın gösterilmesinde de buna benzer farklı uygulamalar aşında günümüz tarihçiliğinin ortak problemi gibi. Cumhuriyetimizin 90. yılını kutlamaya hazırlanırken transkripsiyon kurallarında, dipnot ve kaynakça göstermedeki řu farklı uygulamalara bir çözüml bulamayışımız, her derginin kendisine göre yazım kuralları kabul etmesine yol açıyor. Bu durumda farklı disiplinlerde yetişmiş olan yazarlar, her dergi için ayrı yazım kurallarına uymak gibi tatsız bir uğraş içine düşüyorlar.

OTAM'ı OTAM yapan kıymetli yazarlarımıza, Danışma Kurulu Üyelerimize, bizi kırmayan fedakâr hakemlerimize, sekreteryaya görevini yürüten Arş. Gör. Ertan Ünlü'ye, Yüksek Lisans öğrencilerimiz Abdullah Zararsız, Güneş Topçu ve Nazire Ağbaht'a ve siz kıymetli okuyucularımıza saygı ve teşekkürlerimizi iletiyoruz.

Osmanlı huzur ve hoşgörü ortamının bütün dünyayı kaplayan bir çınar gibi büyüyüp insanlığı kucaklaması dileklerimizle, selamlar, saygılar.

Prof. Dr. Yılmaz KURT

OTAM Müdürü